

حقوق زن
در ایران و اسناد بین المللی

تألیف:
عباس حسینی

حسینی، عباس، ۱۳۵۶ -

حقوق زن در ایران و اسناد بین‌المللی / سید عباس حسینی. -- تهران:
گنج‌دانش، ۱۳۸۵.
۴۴۲ ص.

ISBN 978 - 964 - 7618 - 62 - x

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه: ص. ۴۴۹ - ۴۵۰.

۱. زنان -- ایران -- وضع حقوقی و قوانین. ۲. زنان -- قوانین و مقررات --
ایران. ۳. زنان -- وضع حقوقی و قوانین. الف. ایران. قوانین و احکام. ب.
عنوان.

ح ۵ ز ۲۴۶۷ / KMII ۲۴۶/۵۵۰۱۳۲

۴۶۲۳۹ - ۸۴ م

کتابخانه ملی ایران

کتابخانه گنج دانش

تهران: خیابان باب همایون، شماره ۴۰، تلفن ۳۳۱۱۰۵۷۵
خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، شماره ۱۱/۱، تلفن ۶۶۴۹۲۱۹۶

حقوق زن

در ایران و اسناد بین‌المللی

تألیف: سید عباس حسینی

چاپ اول، ۱۳۸۶، شمارگان ۱۰۰۰ جلد

واحد رایانه گنج‌دانش

لیتوگرافی البرز - چاپ ره‌نما - صحافی ایران

شابک X-۶۲-۷۶۱۸-۹۶۴-۹۷۸ ISBN 978 - 964 - 7618 - 62 - x

حقوق زن در ایران و اسناد بین المللی

فهرست مطالب

پیشگفتار: ۱۵

فصل اول: تاریخچه حقوق زن

- ۱- تاریخچه حقوق زن ۱۹
- ۲- زن در تمدن های مشرق زمین (زن تاج پادشاهی بر سر می نهد) ۴۴
- ۳- تمدن ایلام ایران زمین و عصر طلایی حقوق زن ۴۸
- ۴- قفس طلایی یا آهنی فرقی نمی کند ۵۲
- ۵- زن در دوران مشروطیت و پهلوی ۵۳
- ۶- دوران رضا شاه ، آموزش آری ، حق رای نه ۵۹
- ۷- دوره مصدق ، آزادی به خانه نزدیک می شود ۶۴
- ۸- معلمان زن ، پیشگامان آزادی ۶۷
- ۹- انقلاب سفید ۷۱
- ۱۰- زن ایرانی شهروند می شود ۷۷
- ۱۱- سندیکاها و انجمن های زنان در ایران قبل از انقلاب و جهان امروز ۷۹
- ۱۲- حقوق زن بعد از انقلاب ۱۳۵۷ ۹۲
- ۱۳- دو بانوی ماندگار ایرانی در تاریخ حقوق زن ایران و جهان ۹۸

فصل دوم: زن در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

- ۱- زن در مقدمه قانون اساسی و سهم او از انقلاب ۱۱۱
- اصول قانون اساسی :
- ۲- اصل تساوی عموم زنان و مردان در برابر قانون ۱۱۴
- ۳- شرکت در همه پرسی و حق انتخاب زنان آری ، حق انتخاب شدن ؟ ۱۱۵
- ۴- تنها مذاهب و اقلیت های به رسمیت شناخته شده در قانون اساسی ۱۱۹

- ۵- حقوق مساوی اقوام و قبایل بدون تمایز ۱۲۰
- ۶- اصل تساوی حقوق زن و مرد با قید رعایت موازین اسلام ۱۲۱
- ۷- یگانه اصل حقوق زن در قانون اساسی ولی محدود به نقش مادری! ۱۲۳
- ۸- اصل آزادی مشاغل عمومی ۱۲۶
- ۹- اصل آزادی محل اقامت ۱۲۸
- ۱۰- اصل حق تابعیت، تحصیل و ترک آن ۱۳۱
- ۱۱- اصل آزادی شغل و عدم اجبار به کاری معین و بهره کشی ۱۳۳
- ۱۲- اصل آزادی کسب و درآمد مشروع و عدم سلب کسب و کار ۱۳۷
- ۱۳- حاکمیت مطلق تنها از آن خداست ۱۳۷
- ۱۴- شورای نگهبان و امکان ارتقای حقوق زن ۱۴۱
- ۱۵- اصول ۹۶ و ۹۸ و ۹۹: ساختار وضع قوانین در ایران ۱۴۲
- ۱۶- حکومت مطلقه فقیه واجد شرایط و تجلی آن در حقوق زن ۱۴۳
- ۱۷- شرایط و صفات رهبر و نحوه انتخاب اعضای مجمع تشخیص مصلحت نظام ۱۵۰
- ۱۸- رئیس جمهور مرد باشد، زن نباشد! ۱۵۲
- ۱۹- نصب رئیس قوه قضاییه از افراد (مرد) واجد شرایط ۱۵۴
- ۲۰- نصب رئیس دیوان عالی کشور و قضات از میان (مردان) واجد شرایط ۱۵۵
- ۲۱- ریاست سازمان صدا و سیما و اعضای شورای عالی امنیت ملی ۱۵۹

فصل سوم: حقوق زن در قانون مدنی ایران

- ۱- پیشینه قانون مدنی ۱۶۳
در وصایا و ارث:
- ۲- تعیین وصی و نقش مادر ۱۶۴
- ۳- طفل نامشروع ۱۶۴
- ۴- حجب و تنزل سهم الارث مادر و زوجه ۱۶۵
در سهم الارث طبقه اول:
- ۵- سهم الارث نابرابر پدر و مادر، دختر و پسر ۱۶۷

- در سهم الارث طبقه دوم :
- ۶- سهم الارث نابرابر ذکور و اناث ، خواهر و برادر ، جد و جده ۱۶۹
- در سهم الارث طبقه سوم
- ۷- سهم الارث اعمام و عمات و اخوال و خالات ۱۷۰
- ۸- فرض زوجین و سهم الارث زوجات ، زن ستیزی ۱۷۱
- ۹- حکومت قانون دولت متبوع شوهر در روابط شخصی و مالی ۱۷۳
- ۱۰- وضع تابعیت ، تحصیل و خروج از آن در ازدواج با اتباع بیگانه ۱۷۵
- ۱۱- منع خروج از تابعیت زن شوهر مرده و سلب حقوق مالکانه او ۱۷۸
- ۱۲- شرایط ترک تابعیت ۱۸۰
- در اقامتگاه :
- ۱۳- تحمیل اقامتگاه به زن ۱۸۱
- در غایب مفقودالاثر :
- ۱۴- سالها انتظار تا حق طلاق ۱۸۲
- در نکاح :
- ۱۵- خواستگاری ۱۸۴
- قابلیت صحی برای ازدواج :
- ۱۶- نکاح قبل از بلوغ ، ازدواج باکره با اذن پدر و جد پدری ۱۸۵
- در موانع نکاح :
- ۱۷- تعدد زوجات با حمایت قانون ۱۸۹
- ۱۸- لعان ۱۹۱
- ۱۹- ازدواج زن مسلمان با غیر مسلمان و تبعه خارجه و ازدواج مرد مسلمان با غیر مسلمان ۱۹۴
- شرایط صحت نکاح :
- ۲۰- چگونگی ازدواج و شرط خیار فسخ نسبت به نکاح و صداق ۱۹۶
- در نکاح منقطع :
- ۲۱- ازدواج موقت یا صیغه ۱۹۷

در مهر :

- ۲۲- مهریه و تعیین آن ۱۹۹
- ۲۳- انواع مهر ۲۰۰
- در حقوق و تکالیف زوجین نسبت به یکدیگر :
- ۲۴- ریاست شوهر بر خانواده در ازای نفقه ۲۰۳
- ۲۵- نفقه ۲۰۴
- ۲۶- تحمیل مسکن به زن ۲۰۵
- ۲۷- اشتغال زن به اراده شوهر ۲۰۶
- ۲۸- دارایی مستقل زن ۲۰۸
- ۲۹- یک شرط مفید ضمن عقد ازدواج برای زنان ۲۰۸
- ۳۰- عیوب زن و مرد و امکان فسخ ازدواج ۲۰۹

در طلاق :

- ۳۱- حق طلاق برای مردان ۲۱۱
- ۳۲- طلاق به درخواست مرد ۲۱۱
- ۳۳- طلاق به درخواست زن ۲۱۳
- ۳۴- طلاق به درخواست زن و شوهر ۲۱۴
- ۳۵- در اقسام طلاق ۲۱۵

در عده :

- ۳۶- اقسام عده ۲۱۸

در اولاد :

- ۳۷- الحاق طفل به شوهر ۲۲۰
- ۳۸- تلقیح مصنوعی ۲۲۲
- ۳۹- شوهر اول و دوم و یک طفل ۲۲۳
- ۴۰- طفل متولد از زنا ۲۲۴

در نگهداری و تربیت اطفال (حضانت) :

- ۴۱- حضانت ۲۲۵

در ولایت قهری پدر و جدپدری :

۲۳۰	۴۲- ولی قهری کیست ؟
	در خانواده - الزام به اتفاق
۲۳۳	۴۳- نفقه
	در حجر و قیمومت :
۲۳۵	۴۴- سن بلوغ قانونی
۲۳۵	۴۵- سمت قیمومت با رضایت شوهر
	در موارد عزل قیم :
۲۳۶	۴۶- عزل مادر قیم
	در شهادت :
۲۳۸	۴۷- سن شهادت

فصل چهارم : حقوق زن در قوانین خانواده خارج از قانون مدنی

۲۴۱	۱- مقدمه
۲۴۱	۲- ازدواج با نابالغ و فریب زن
۲۴۲	۳- نفقه چیست ؟
۲۴۲	۴- تعیین منزل زن
۲۴۲	۵- حق نگهداری طفل
۲۴۳	۶- ازدواج زن مسلمان با غیرمسلمان و تبعه خارجه
۲۴۳	۷- ولایت قهری پدر و جدپدری
۲۴۴	۸- داشتن همسر دوم
۲۴۵	۹- منع اشتغال زن
۲۴۵	۱۰- حداقل سن ازدواج
۲۴۵	۱۱- حق ملاقات با اطفال
۲۴۶	۱۲- قانون راجع به خیانت ولی قهری
۲۴۶	۱۳- قانون اجازه رعایت احوال شخصیه ایرانیان غیرشیعه
۲۴۶	۱۴- امتیاز مخصوص همسران شهدا

- ۱۵ - تعیین امین برای جنین ۲۴۷
- ۱۶ - حق تقدم مهریه و نفقه زن از ترکه ۲۴۸
- ۱۷ - نام خانوادگی طفل و زن ۲۴۹
- ۱۸ - اجازه کتبی از شوهر برای دریافت گذرنامه ۲۵۰
- ۱۹ - قانون اعطای جنین به زوجین نابارور مصوب ۱۳۸۲ ۲۵۱

فصل پنجم : حقوق زن در قانون کار

- ۱ - مقدمه ۲۵۵
- شرایط کار زنان :
- ۲ - کار زیان آور برای زنان ممنوع ۲۵۶
- ۳ - مرخصی بارداری و زایمان ۲۵۶
- ۴ - حمایت از مادران شیرده و کودکان ۲۵۷
- ۵ - کارگران خردسال ۲۵۷
- بازرسی کار :
- ۶ - نظارت بر اجرای قانون کار ۲۶۰
- ۷ - تساوی دستمزد زن و مرد ۲۶۱
- ۸ - قانونی که هیچگاه عمل نشده : (مزد کافی) ۲۶۳
- ۹ - خدمات رفاهی کارگران در قانون کار ۲۶۵
- ۱۰ - اشتغال اتباع بیگانه ۲۶۶
- ۱۱ - خدمت نیمه وقت بانوان ۲۶۷
- ۱۲ - قانون حمایت از مادران در دوران شیردهی ۲۶۹
- ۱۳ - مقررات محل اشتغال همسر ۲۷۰
- ۱۴ - حقوق زنان در برخی مشاغل (دستیاری رشته های پزشکی ،
ارتش ، نیروی انتظامی) ۲۷۱
- ۱۵ - تساوی اجرت کارگران زن و کارگران مرد
در قبال کار هم ارزش ۲۷۲

۱۶ - منشور حقوق و مسوولیت های زنان در نظام

جمهوری اسلامی ایران ۲۷۴

فصل ششم : حقوق زن در قانون مجازات اسلامی

۱ - گستره و شمول اجرایی قوانین کیفری ایران	۲۹۵
۲ - اثر قانون نسبت به آتیه است	۲۹۶
۳ - آغاز مسوولیت کیفری	۲۹۶
۴ - زنا و اثبات آن	۲۹۹
۵ - حد زنا	۳۰۰
۶ - ارزش قضایی شهادت زن در اثبات زنا	۳۰۲
۷ - ارزش قضایی شهادت زن در اثبات لواط و مساحقه	۳۰۴
۸ - قوادی و شهادت زن و نحوه کیفر	۳۰۶
۹ - ارزش قضایی شهادت زن در اثبات شرب مسکر و محاربه و افساد فی الارض و سرقت	۳۰۷
۱۰ - حقوق زن در قصاص نفس	۳۱۰
۱۱ - قتل عمدی اولاد و دیوانه	۳۱۴
۱۲ - قتل بر اساس ادعای مهدورالدم بودن	۳۱۶
۱۳ - ارزش قضایی شهادت زن در جرم قتل و قسامه و دعاوی مدنی	۳۱۷
۱۴ - نحوه مجازات زنان در قانون مجازات اسلامی	۳۱۸
۱۵ - حقوق زن در قصاص عضو و ارزش اعضا و تفاوت دیه و نیز دیه اهل کتاب	۳۱۹
۱۶ - ارزش قضایی نظر کارشناس زن	۳۲۲
۱۷ - ماده جرم زنا و قتل در لوای قانون	۳۲۳
۱۸ - حقوق زن در سقط جنین	۳۲۵
۱۹ - قتل در لوای قانون استثنایی دیگر بر اصل براءت	۳۲۸
۲۰ - یک نوع جرم و دو نوع کیفر	۳۴۱
۲۱ - زن کشی و قتل در زیر لوای قانون	۳۴۳

۳۴۵	۲۲- روابط نامشروع و اعمال منافی عفت
۳۴۶	۲۳- بی حیایی
۳۴۸	۲۴- ترک نفقه
۳۵۰	۲۵- عقد زن شوهر دار و مجازات عاقد
۳۵۱	۲۶- ثبت ازدواج
۳۵۱	۲۷- کیفر ازدواج بی اذن ولی
۳۵۲	۲۸- کیفر تدلیس و فریب قبل از عقد
۳۵۲	۲۹- فرشته انس

فصل هفتم: طرح پیشنهادی قانون خانواده

۳۵۹	طرح قانون خانواده آذرماه ۱۳۸۴
-----	-------------------------------------

فصل هشتم: زن در اسناد بین المللی

۳۷۹	۱- اعلامیه جهانی حقوق بشر
۳۸۷	۲- اعلامیه جهانی رفع تبعیض از زن
۳۹۲	۳- کنوانسیون رفع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان
۴۰۷	۴- کنوانسیون حقوق کودک
۴۳۲	۵- اعلامیه تهران

۴۳۷	فهرست منابع
-----	-------------------

فرشته بود زن آن ساعتی که چهره نمود

فرشته بین که بر او طعنه می زند شیطان

به یاری خداوند توانا، کتاب حقوق زن در ایران و اسناد بین المللی، با هدف طرح مباحث حقوقی و ساختار قانونی و قانونگذاری و تبیین و مقایسه و تطبیق قوانین موجود با اصول و موازین حقوق بشر و اسناد بین المللی تالیف شده است.

این کتاب در هشت فصل تالیف شده است، فصل اول تاریخچه ای گذرا بر حقوق زنان است و شامل فعالیتهای جمعی و مبارزات سیاسی و حقوقی زنان ایرانی در احقاق حقوق زن است، فصل دوم و سوم و چهارم و پنجم و ششم، به ترتیب بررسی و تحلیل وضعیت حقوقی زن در قوانین: اساسی، مدنی، خانواده، کار و کیفری است و شیوه نگارش کتاب با توجه به نظم مواد قانونی به شکل ترتیبی است البته در جای جای طرح مباحث حقوقی زنان به لحاظ ارتباط و تنیدگی بحث حقوق کودکان نیز طرح شده است و امتیاز این کتاب نسبت به سایر کتب حقوق زن این است که اولاً جنبه تطبیقی آنچه هست با آنچه باید باشد، مطرح شده است و در ثانی مواد اصلاحی و پیشنهادی را نیز آورده ایم و در فصل هفتم مجموعه ای از مواد پیشنهادی و اصلاحی به طور جداگانه تحت عنوان «طرح پیشنهادی قانون خانواده آمده است، فصل هشتم هم تنها نمونه هایی از اسناد بین المللی در مورد حقوق زن است که جهت آشنایی و آگاهی و اعتلای سطح فکری و حقوقی زنان نقل شده است زیرا قابل به احترام به زنان آنچنان که باید باشند، هستیم. در این کتاب، تمامی قوانین موجود حقوق زن در ایران جمع آوری شده است، به راستی جامعه زنانی که حقوق خود را نمی شناسند چگونه می تواند عدم رعایت آن را زیر سوال ببرد، زیرا لازمه استیضاح، استحضار و آگاهی است، بنابراین حکومتها هم در برابر رعایت حقوق زنان و وضع قوانین مترقی و مورد نیاز باید پاسخگو باشند و متأسفانه در آشفته بازار کتب حقوقی امروز، بیشتر تالیفات حقوقی جنبه نقلی و توجیهی و تفسیری و رونویسی مواد است و علت رکود حقوق نیز همین است، چون آب محصور بر که ای که نه راهی به جایی دارد و نه از خود جوششی.

در حالی که در جوامع متمدن و توسعه یافته ، حقوق پاسخگوی نیازهای تازه و امروزی و جهت آن ضرورت و « شدن متعالی » آرمانخواهان عدالت پیشه است و این راه مقصد معینی ندارد . حقوق بشر مقوله ای فراملیتی با توجه به خلقت و ماهیت انسانهاست و قابل تعرض و نقض توسط دول یا سایر مراجع ، هرچند به شکل وضع قوانین نمی باشد و ضمانت اجزایی آن پس از وجدان عمومی و افکار بین المللی در موارد نقض ، دادگاه بین المللی جنایی I.C.C می باشد .

در پایان با عنایت به اصل ۱۵۴ از قانون اساسی که : « جمهوری اسلامی ایران سعادت انسان در کل جامعه بشری را آرمان خود می داند و استقلال و آزادی و حکومت حق و عدل را حق همه مردم جهان می شناسد » جایگاه و حرمت عدل و مساوات و آزادی مطرح در قوانین و اسناد بین المللی ، بایست حفظ شود .

با آرزوی سرافرازی زن ایرانی

عباس حسینی